

Rondje Nederlands

Nederlandse taal en cultuur voor gevorderden

MEREL BORGESIOUS, KEES GALEMA

25 maart 2021

Fros van der Maden heeft al heel wat leermiddelen voor Nederlands en NT2 op haar naam staan. In haar eigen uitgeverij **Edutekst** legt ze zich vooral toe op NT2-methodes voor jongeren. In januari 2021 verscheen haar jongste loot aan de stam: **Rondje Nederlands**, Nederlandse taal en cultuur voor gevorderden. Rondje Nederlands 'neemt taalleerders mee op een afwisselende reis door Nederland, waarbij ze met behulp van uitdagende opdrachten en oefeningen kennismaken met authentieke aspecten van de Nederlandse cultuur én veel Nederlands leren.'. In dit artikel vertelt Fros in een gesprek met de redactie er meer over. Het artikel opent met een korte beschrijving van de methode.

Trefwoorden

Taalvaardigheden Taal en Cultuur ISK/OKAN Doorstroom

Rondje Nederlands

Doelgroep: jongeren (vanaf dertien jaar) en volwassen anderstaligen op CEFR-niveau B2 (gevorderden) én moedertaalleerders op weg naar 2F van het Referentiekader Taal (ERK).

Inhoud

'Tijdens hun tocht in twaalf trajecten door Nederland maken taalleerders kennis met 'eigenaardigheden' van Nederlandse steden, gebieden en provincies, in combinatie met gebeurtenissen uit heden en verleden die iets vertellen over de cultuur.'

Het is de bedoeling dat de taalleerders tegelijkertijd hun receptieve en productieve taalvaardigheden uitbreiden en zich veel nieuwe woorden en uitdrukkingen eigen maken.

De trajecten

De tocht gaat in twaalf trajecten (een soort hoofdstukken) van Den Haag naar Amsterdam, via onder meer havenstad Rotterdam, Limburg, Utrecht, de natuur en cultuur op de Veluwe, naar Groningen, Friesland en de Waddeneilanden. De (imaginaire) tocht wordt gemaakt aan de hand van een gevarieerd aanbod aan beelden (foto's, schilderijen), video's en leesteksten (informatief, verstrooiend), liedjes en podcasts.

Om enkele voorbeelden te noemen: In traject 1, **Den Haag, de stad achter de duinen**, worden kijkvragen gesteld aan de hand van het schilderij **Morgenrit langs het strand** van **Anton Mauve**, leesvragen aan de hand van een informatieve tekst over Den Haag en luistervragen aan de hand van het liedje **O, o, Den Haag** van **Harrie Jekkers**.

In traject 7: **Natuur en cultuur op de Veluwe** bestaat het onderdeel Kijken uit een quiz **Dieren in het bos** (aan de hand van foto's), lezen de taalleerders de tekst **Een Louvre op de Veluwe** en wordt er geluisterd (en gekeken) naar de video **Wie goed kijkt, ziet meer** (wandeling met boswachter).

Per traject zeven onderdelen

Elk traject bevat zeven onderdelen: A t/m G.

Kijken, lezen en luisteren

De onderdelen A, B en C betreffen **kijken, lezen en luisteren**, op basis van foto's, schilderijen, video's, leesteksten, liedjes en podcasts.

Nieuwe woorden en uitdrukkingen worden geoefend met de volgende typen oefeningen: vervangen woorden, tegengestelde betekenis, omschrijf de betekenis, -maak met de uitdrukkingen correcte Nederlandse zinnen.

Er worden veel spreekwoorden, uitdrukkingen en vaste woordcombinaties aangeboden.

Ook grammaticale regels komen aan bod, in het onderdeel B4: **Focus op vorm**.

Taalleerders kunnen de onderdelen A t/m C zowel zelfstandig als onder begeleiding van een docent of coach doorlopen. De onderdelen kunnen een-op-een worden gedaan, of in een groep.

Onderdeel D bevat alle nieuwe woorden, uitdrukkingen en andere vaste woordcombinaties die in de kijk-, lees- en luisterteksten van A, B en C aan de orde zijn gekomen. Achter de woorden staat een verwijzing naar de context waarin ze aangeboden zijn.

Werkwijze: woorden in lijst noteren die je nog niet kent, opzoeken in A, B of C, kijk naar betekenis, spelling, gebruik.

Tips voor de docent: *'Lees, als A, B en C zijn afgerond, de woordenlijsten bij D hardop voor terwijl de taalleerders meelesen, zodat ze klankbeeld (uitspraak) en woordbeeld (spelling) met elkaar combineren (...).'*

Schrijven, spreken en gesprekken voeren

De onderdelen E, F en G zijn vrije schrijf-, spreek- en gespreksopdrachten. Er is naar gestreefd deze aan te laten sluiten op de thema's in het traject. De opdrachten doen een beroep op wat de taalleerder al aan vaardigheden heeft opgebouwd. Voor uitleg wordt verwezen naar de **Minigrammatica** achter in het boek.

Bij deze opdrachten hebben de taalleerders feedback en soms ook medewerking nodig van een docent of begeleider (in elk geval van een *native speaker*). Als de opdrachten in F en G in groepsverband gedaan worden, voeren de taalleerders ze in tweetallen of in groepjes uit en geeft de docent feedback.

Klik [hier](#) voor de inhoudsopgave, inleiding en het eerste hoofdstuk van **Rondje Nederlands**.

Achter in het boek

- Antwoorden
- Minigrammatica: 'belangrijkste grammaticale onderwerpen'
- Vertalingen grammaticale termen in vier talen
- Index alle woorden, uitdrukkingen, spreekwoorden en andere vaste woordcombinaties

Docentenhandleiding

Bij de methode is een uitgebreide digitale docentenhandleiding beschikbaar.

- Aanwijzingen en aanvullende opdrachten bij de lessen
- Antwoordbladen bij de lessen
- Woorden Toetsen en luister-, lees- en schrijftoetsen
- Antwoorden en normeringen bij de toetsen
- Assessment spreek- en gespreksvaardigheid

Klik [hier](#) om een kijkje te nemen in de docentenhandleiding van **Rondje Nederlands**.

Wie is Fros van der Maden?

Fros van der Maden combineert lesgeven met educatief schrijven; als materiaalontwikkelaar heeft ze inmiddels een enorme staat van dienst opgebouwd. Bekend zijn leermiddelen als [Op Schrift](#), [Een goed begin](#) en [In gesprek](#).

Fros: Ik ben mijn werkzame leven overigens niet begonnen als docent, maar als boekhandelaar. Als NT2-docent begon ik in de jaren tachtig bij de Volksuniversiteit. Er was toen nauwelijks lesmateriaal; daarom ging ik materiaal ontwikkelen voor eigen gebruik.

Naast het lesgeven heb ik altijd geschreven, onder andere jarenlang als co-auteur van moedertaalmethodes bij Noordhoff Uitgevers. Inmiddels ben ik ontwikkelaar voor volwassenen, maar vooral voor meertalige leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Na twintig jaar in het volwassenenonderwijs kwam ik namelijk in het internationale onderwijs terecht, waardoor ik met jongeren ging werken (zie kader).

Omdat ik destijds geen uitgever vond, ben ik mijn eigen materiaal zelf gaan uitgeven. Dat liep zo goed dat ik het – samen met mijn partner – ben blijven doen. Het eerste boek dat ik uitgaf was **Op Schrift**, Schrijfcursus Nederlands voor jonge anderstaligen.

Materiaal ontwikkelen is echt mijn passie. Een tweede, inhoudelijk, motief om te schrijven is dat ik met mijn leermiddelen wil meewerken aan doorlopende leerlijnen voor meertaligen. Hoe kunnen we een brug slaan tussen de scholen voor eerste opvang en het reguliere Nederlandstalige vervolgonderwijs? Hoe zorgen we ervoor dat de stof goed op elkaar aansluit?

De aanleiding

Je nieuwste boek is Rondje Nederlands. Was er behoefte aan een boek als dit?

Eigenlijk was het vooral zo dat ik al heel lang rondliep met dit plan en het afgelopen jaar eindelijk tijd had om het uit te voeren. Het leek me enorm leuk om als gevorderde te werken aan je taal terwijl je tegelijkertijd het land beter leert kennen. Ook leek de tijd rijp voor zo'n benadering. In het talenonderwijs zie je steeds meer de trend om taal en cultuur te combineren. Taal staat niet in een vacuüm, taal en cultuur zijn met elkaar verweven. Dat geldt misschien voor NT2 nog wel extra.

De vraag is dan wel onmiddellijk hoe je cultuur definieert. Je hebt de **canon** van de Nederlandse geschiedenis, maar is dat alles? Het gaat ook om gedachtegoed en overtuigingen. En verder natuurlijk de typisch Nederlandse gewoontes en gebruiken: een oliebol met Oud en Nieuw, één koekje bij de koffie. Bovendien zit je snel in de discussie rond hoge en lage cultuur. Ik heb zelf vooral gekozen voor onderwerpen en teksten die mij zinvol én leuk leken. Ik vond dat het niet alleen moest gaan over de bekende zaken als Rijksmuseum, Anne Frankhuis of hunebedden. Als ik in Spanje ben en de taal leer, weet ik echt al wel wat paella is en hoe het stierenvechten in zijn werk gaat. Dan wil ik nieuwe dingen leren over Spanje.

De keuze aan basisteksten is heel gevarieerd. Wel is de 'hoge' cultuur stevig vertegenwoordigd. Je benoemt een brede doelgroep. Is alles voor iedereen even relevant? Hebben de teksten bijvoorbeeld voldoende aansluiting bij de doelgroep jongeren?

Ik heb dit boek zoals gezegd intuïtief gemaakt: wat zou ik zélf leuk vinden om te lezen. Ik vind dat je teksten moet aanbieden die aantrekkelijk zijn en je nieuwsgierig maken. Teksten moeten lucht en vrijheid geven. De doelgroep die ik voor ogen heb is inderdaad heel breed. Ik schrijf voor de ISK, voor OKAN en voor internationale scholen in Nederland, en ook voor internationale scholen voor voortgezet onderwijs in het buitenland die lessen Nederlandse taal en cultuur aanbieden (**zie kader**).

Overigens, jongeren kijken echt verder dan hun neus lang is. Ik heb bijvoorbeeld goede ervaringen met een bezoek met jongeren van de Internationale School Groningen aan **Krölller-Müller**. Ze hadden daar, ieder op zijn eigen manier, een prachtige dag en ze hadden het er later nog vaak over.

Onderwijs Nederlandse Taal en Cultuur in het buitenland

Stichting **Nederlands Onderwijs in het Buitenland**, Netwerk voor Onderwijs Nederlands Wereldwijd (NOB) biedt lessen Nederlandse taal en cultuur (NTC) aan voor basis- en voortgezet onderwijs. Op die scholen worden Nederlandse leerlingen in een paar uur per week 'bij de les' gehouden zodat ze als ze terugkomen in Nederland, probleemloos kunnen instromen in het Nederlandse onderwijs. Met name de laatste tijd is er op deze scholen behoefte om meer aan cultuur te doen.

De leerlingengroep is er heel divers. Per vaardigheid kan er een groot niveauverschil zijn; de een kan goed lezen in het Nederlands maar loopt achter met schrijven, of spreekt goed maar leest niet goed. Er is een grote behoefte aan materiaal om deelvaardigheden te oefenen.

Afstandsonderwijs

Je schrijft dat je zelfstandig met de methode kunt werken, of samen met een docent, begeleider en/of groep. Is ze ook geschikt voor afstandsonderwijs?

Zeker. In het internationale onderwijs werd trouwens altijd al veel online lesgegeven. De ABC-onderdelen (kijken, luisteren, lezen) kun je als gevorderde grotendeels zelfstandig doen zonder begeleiding. Maar kijk- en luisterfragmenten kun je natuurlijk ook laten zien of horen via Zoom of Teams. In de docentenhandleiding staan veel links naar YouTube-fragmenten.

Voor de productieve opdrachten – EFG – heb je feedback nodig van een professional, moedertaalspreker of iemand die veel weet van de taal. Als je als cursist niet zo iemand in de buurt hebt, zullen de gebruiker en de docent online moeten communiceren; de docent kan tips geven, de gebruiker kan gesproken tekst voor feedback opnemen en opsturen. In een online bijeenkomst oefen ik namelijk met de groep liever gespreksvaardigheden dan dat iedereen zijn individuele spreekopdracht uitvoert.

Taalvaardigheden

Woordenschatuitbreiding en teksten lezen en beluisteren nemen een belangrijke plaats in. Hoe werk je aan lees- en woordenschatstrategieën? Zo zeg je in het boek: 'Probeer de betekenissen uit de context te halen.' Is dat genoeg?

Rondje Nederlands is een methode voor B2 naar 2F. Ik ga ervan uit dat de gebruikers voorafgaand aan Rondje Nederlands al met andere methodes (bijvoorbeeld in het voortgezet onderwijs met [Lees mee NT2](#)) de lees- en woordenschatstrategieën hebben geoefend en geïnternaliseerd. In Rondje Nederlands wordt er meer impliciet met leesstrategieën geoefend; zo zitten er tekstvragen in die onder andere globaal of juist intensief lezen of scannen uitlokken.

Grammatica

Hoe heb je de items voor het grammatica-onderdeel, Focus op vorm, gekozen?

Hier geldt hetzelfde voor als voor lees- en woordenschatstrategieën. Ook in het onderdeel **Focus op vorm** worden items herhaald die al eerder op B1 langsgesproken zijn. Ik vertrek dan ook niet vanuit een grammaticale regel, maar haal steeds een grammaticaal item uit de betreffende tekst om nog eens op de regel te wijzen met een verwijzing naar de regel in de minigrammatica in Rondje Nederlands. De selectie van items wordt bepaald door de tekst, maar ook door mijn eigen ervaring als docent met dit niveau (bijvoorbeeld verschillende soorten bijzinnen). De minigrammatica is bedoeld als een soort vangnet. Het is makkelijk als iemand even iets na kan slaan: kijk eens even goed waar het werkwoord staat.

Ik draai het dus eigenlijk om. Het doel is steeds bewustzijn vergroten: **kijk** vooral naar die taal. Mensen kunnen erg veel leren door zelf goed te kijken. Hier besteed ik in mijn methodes veel aandacht aan. Ik ben trouwens blij dat het werken aan leren leren en studievaardigheden weer terugkomt. Er is een tijd geweest dat het heel belangrijk was; stilletjes was dat verdwenen.

Is dat allemaal voldoende voor mensen die door willen naar bijvoorbeeld hoger onderwijs? Je moet daar heel goed leesstrategieën en studievaardigheden beheersen, en hulpmiddelen kunnen gebruiken om zelfstandig met teksten in de weer te gaan, anders red je het niet.

Ik wil met **Rondje Nederlands** af van het schoolse en vooral een beetje lucht en vrijheid bieden, met ietwat globale opdrachten die je ook in de buitenschoolse praktijk doet. Kunnen experimenteren is essentieel als je een taal leert. Juist naarmate de taalleerder verder komt, moet de docent volgens mij steeds minder schoolmeester worden en steeds meer coach.

Feedback

Feedback vind ik heel belangrijk. Met goede feedback help je taalleerders om zelf eigenaar te worden van hun taal. **Rondje Nederlands** biedt veel ruimte voor deze aanpak. In je feedback kun je goed aansluiten bij individuele behoeften. Een goede docent legt tijdig de vinger op de zere plek. Als je vertrekt uit een regel (bijvoorbeeld grammatica) is dat minder pregnant voor de cursist.

Zelf trek ik veel tijd uit voor feedback op schrijf- en ingesproken spreekopdrachten zodat de taalleerder duidelijk wordt wat nog niet goed gaat. Ik markeer fouten en geef een suggestie (via een asterisk) onderaan de tekst. Op spreekopdrachten geef ik, naast commentaar op inhoud en structuur, ook feedback op uitspraak. Dan geef ik daar direct een link naar gerichte uitspraak oefeningen bij.

Woorden

We praten door over de woordenschat oefeningen en de woordenlijsten. Waarop is de selectie gebaseerd? Zo kwamen we in de methode woorden tegen als 'louter' en 'gedwee'.

Die woorden komen nu eenmaal voor in de teksten die ik aanbied. Dan zullen ze vast wel eens vaker gebruikt worden in teksten op B2. Frequentielijsten zijn prachtig, maar ik vind het vooral ook op dit niveau ietwat schools om precies voor te schrijven: dat woord wel en dat woord niet.

Toch maak je zelf ook lijsten en dus een selectie. Die lijsten – onderdeel D – zijn vaak behoorlijk lang met veel woorden, voor leerlingen een hele klus. Heb je overwogen om verder te selecteren?

Daar valt wat voor te zeggen. In Rondje Nederlands zoals het er nu ligt, zal de docent of de taalleerder zelf een keuze kunnen/moeten maken.

Productieve vaardigheden

De ABC-oefeningen zijn gericht op receptie en gaan over de (denkbeeldige) reis die je maakt door Nederland. De D-E-F-oefeningen zijn gericht op productie, maar staan soms een beetje los van het thema/traject. Wat was hier je selectie criterium?

Ik wilde een aantal taalhandelingen en gesprekssoorten behandelen met bij voorkeur opdrachten die mensen ook in hun dagelijks leven tegenkomen.

Natuurlijk wilde ik ook proberen een bruggetje te slaan naar de stof bij ABC, maar nog veel belangrijker vond ik het dat ze gaan praten. De taalles kun je zien als een soort practicum: je moet er kunnen experimenteren met gesprekken, zodat je je gespreksvaardigheid kunt ontwikkelen. Pas als er wordt gepraat, kan de docent gericht feedback geven. Ik probeer opdrachten te maken die 'echt' aandoen, gesprekken die je in het echt ook zou kunnen voeren. Dat botste een beetje met de opzet in trajecten. De trajecten gaan over een plek, niet over een taalgebruikssituatie.

Assessments Spreek- en Gespreksvaardigheid

Achter in de docentenhandleiding bied je drie verschillende assessments Spreek- en Gespreksvaardigheid aan. Waarom?

Ik wil dat alle vaardigheden aan bod komen en spreken – zo weet ik uit ervaring – schiet er vaak bij in. Dat wilde ik graag proberen te voorkomen. Je geeft spreken en gespreksvaardigheid een volwaardige plek in je curriculum wanneer je daadwerkelijk toetst in hoeverre de taalleerder vooruit is gegaan. Daarom heb ik drie gespreksassessments gemaakt. Docenten kunnen die naar eigen wens inzetten; zet ze in wanneer je wilt, maar DOE het wel. Je kunt ze naar keuze combineren met de drie luister-, lees- en schrijftoetsen, of een assessment afnemen nadat alle trajecten doorlopen zijn.

Begeleiding

Je bent in de docentenhandleiding vrij losjes in het benoemen van de begeleiding: liefst een docent, maar eventueel een native speaker. Kan het werken met het boek goed begeleid worden door een ongeschoolde vrijwilliger?

In het buitenland is vaak geen gekwalificeerde docent beschikbaar om les te geven. Soms worden de lessen gegeven door een Nederlander die toevallig op zo'n plek woont en er tijd voor heeft. Goed materiaal met een uitgebreide docentenhandleiding is dan dus erg belangrijk. Maar natuurlijk, professionaliteit en ervaring heeft absoluut de voorkeur. Dat geldt trouwens net zo goed voor het NT2-onderwijs in Nederland, waarin ook veel vrijwilligers actief zijn.

Tot slot

Fros: Het schrijven van dit boek was ook voor mezelf echt een ontdekkingsreis. Je maakt als auteur zelf de reizen ook in het echt. En gaat zelf ook op ontdekkingsreis. Erg blij werd ik bijvoorbeeld toen ik de podcast [Echt gebeurd](#) leerde kennen. Hierop vertellen mensen waargebeurde verhalen in een minuut of tien. Prachtig luistermateriaal voor de NT2-les!

Voor Boom uitgevers gaat Fros in de reeks NT2-cahier een boekje schrijven over projectmatig werken en de voordelen daarvan voor taalleerders en hoe dat kan helpen bij leren leren. (Zie ook haar artikel [Een duale aanpak. Projecten in de NT2-les op de internationale school](#) op LesOnline.) Met projectmatig werken heeft ze op de internationale school veel ervaring opgedaan. Er wordt in het internationaal onderwijs vaak thematisch gewerkt en men wil de leerlingen onderzoeksvaardigheden bijbrengen. Voor het talenonderwijs biedt projectmatig werken hiertoe veel mogelijkheden. 'Maar', zegt deze bezige bij, 'eerst komt er nog een ander boek: een schrijfmethode naar A1. Dit boek kan gebruikt worden voorafgaand aan **Op Schrift**.'

Fros van der Maden is educatief auteur en docent Nederlands en NT2.

Correspondentie: info@edutekst.eu

www.edutekst.eu

Boom © 2009-2021 Uitgeverij Boom Amsterdam

De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd:

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.